

קנג-ב

כי תיבעי לך מי עדיף, חרש או פקח, אליבא דרבנן תיבעי לך. דסבירא להו, אין החרש חייב במצוות, לפי שאינו בר דעת.

דתנן: חמשה לא יתרומו. ואם תרמו אין תרומתן תרומה. ואלו הן: החרש, השוטה והקטן. שכל אלו אין תורמין, דילפינן מדכתיב בתרומת המשכן "אשר ידבנו לבו". דבעינן מי שיש לו לב [דעת] להתנדב. [ירושלמי].

והתורם את מה שאינו שלו, שלא ברשות הבעלים. דהא כתיב "תרומת זרעך".

ונכרי שתתם את הפירות של ישראל. ואפילו אם תתם ברשותו של ישראל, אין תרומתו תרומה. משום שנכרי אינו בר שליחות. דילפינן שליחות מקרא ד"כן תרימו גם אתם". ודרשינן: מה אתם בני ברית, אף שלוחכם בני ברית.

ולרבנן איכא לספוקי, אם יש עמו חרש וקטן מאי דינא? מי אמרינן לחרש יהיב ליה את

כיסו, ולא לקטן. משום דקטן, אף דאינו בר דעת, אבל אתי לכלל דעת כשיגדיל.

או דלמא, לקטן יהיב ליה ולא לחרש. משום דחרש גדול הוא. ואף דאינו בר דעת, אתי לאיחלופי בגדול פקח. ויבואו ליתן את הכיס אף למי שהוא בר חיובא. אבל גדול בקטן לא מיחלף (1).

ומסקינן: איכא דאמרי: לחרש יהיב ליה.

ואיכא דאמרי: לקטן יהיב ליה.

והוינן בה: אם החשיך לו הדרך, ואין שם עמו, לא נכרי, ולא חמור, ולא חרש, ולא שוטה, ולא קטן, מאי יעשה?

אמר רבי יצחק: עוד תקנה אחרת היתה להם, ולא רצו חכמים לגלותה.

והוינן בה: מאי היא עוד תקנה אחרת שהיתה להם?

אלא על הכלל כולו. לפיכך, כל אלו שהיו בכלל, נכללים בעשה ד"למען ינוח".

ומסתימת דברי הרמב"ם בפרק כ הלכה ז, נראה דשרי ליתן לקטן בכל גוונא. וכתב המגיד משנה שם, שאינו מצווה על שביתת בנו כלל. ואף לא במלאכות דאורייתא. ואף משום איסור ספיה בידים ליתא. שהרי נותנו לו מערב שבת, והם עושים את המלאכה בשבת מאליהם.

אבל מדברי שאר הראשונים משמע דאף כשנותן לו מערב שבת, צריך שיהיה באופן דליכא עקירה והנחה. ויעויין ברמ"א סימן רסו סעיף ו, ובמגן אברהם ופרי מגדים שם.

וצריך לומר לפי זה, דהא דקטן שבא לכבות אין שומעין לו, אינו אלא מדרבנן. ביאור הלכה

סימן רסו סעיף ו.

יעוין שם עוד שנתקשה, הא אף אם נותן לו בשבת, הרי אינו מצווה על העקירה.

1. תימא, אם כן גבי שוטה וקטן, אמאי פשיטא דלשוטה יהיב? נימא אף התם דשוטה אתי לאיחלופי בגדול. תוספות.

ולוא דבריהם, היה נראה דלא קשה מידי. דהא שוטה לית ביה דעת כלל. אבל קטן אית ליה דעת קלישתא. וגם אית ליה מעליותא בכך דסופו לבוא לכלל דעת. ואם כן, אית ביה תרתי לטיבותא. וודאי עדיף משוטה שאין בו אלא חדא סברה, דאתי לאיחלופיה בגדול. מהרש"א.